

Dr. Dolhai Lajos: Az Eucharisztia, mint a szentségi üdvrend középpontja

Előadásom hivatalos címe: „Az Eucharisztia, mint a szentségi üdvrend középpontja”, de az előadás kezdetén és végén arról is szeretnék röviden szólni, hogy az Eucharisztia papi életünk és szolgálatunknak is középpontja.

Nemcsak az Eucharisztikus kongresszus miatt, hanem egyébként is nekünk, katolikus papoknak gyakran kellene elmélkednünk az Eucharisziáról, mégpedig a gyakori misézés miatt. Talán hallottuk már azt a latin mondást, mely szerint „*quotidiana vilescunt*”, amit azt jelenti, hogy a mindennapi, a megszokott dolgok lassan, fokozatosan, szinte észrevétlenül is, de elveszítik az értéküket. Gondoljunk csak arra, hogy a második, harmadik szentmisét legtöbbször már csak „gépiesen”, kellő áhítat és odafigyelés nélkül szoktuk végezni. Legyünk őszinték, sajnos, az évek múltával a „*mysterium tremendum est fascinans*” érzése (a vallás fenomenológia szerint az istenivel, a szenttel kapcsolatos alapvető érzés minden vallásban) megfogytak bennünk. Az Eucharisztia misztériumára már nem tudunk úgy rácsodálkozni, mint újmiséskorunkban. Mi, latin papok is rászorulnánk a keleti liturgiának a figyelmeztetésére, amit a görög katolikusok szentmiséjén talán már mindnyájan hallottunk: „Isteni félelemmel és hittel közeledjete” (t. az Eucharisziához).

Már a bevezetőben is szívesen idézem Szent II. János Pál pápát, aki az eucharisztikus enciklikájában ezt írja: „*Ha az Eucharisztia az egyház életének középpontja és csúcsa, akkor ugyanúgy központja és csúcsa a papi szolgálatnak is. Ezért hálával a mi Urunk Jézus Krisztus iránt, újra megerősítem, hogy az Eucharisztia a papság szentségének legfőbb és központi indoka, a papság ugyanis az Eucharisztia pillanatában és vele együtt született*”.

Előadásom nagy része elméleti fejtegetés lesz, de azért az utolsó részében arra is szeretnék rámutatni, hogy az Eucharisztia a papi élet nagy kincse, mert megszentelődésünk és életszentségünk legfőbb forrása.

Kedves Paptestvérek!

5 féle módon szeretnék rámutatni arra, hogy az *oeconomia sacramentalis* középpontja az Eucharisztia:

1. a tanítóhivatal és a teológusok jó néhány klasszikusnak mondható megfogalmazásával;
2. a keresztény beavatás (*initiatio cristiana*) szentségei közötti összefüggés kifejtésével;
3. Ha csak röviden is, de összefoglalom Aquinói Szent Tamás idevonatkozó tanítását is, mert gondolkodásmódja és érvelése könnyen felfedezhető a *Prebyterorum Ordinis* 5. pontjában;
4. Az előadás második részében pedig kifejtem azt, hogy napjainkban főképpen a II. Vatikáni Zsinat liturgikus teológiája és az eucharisztikus egyháztan

segítségével szoktunk rámutatni arra, hogy az Eucharisztia a szentségi üdvrend centruma.

1. Klasszikus megfogalmazások

A szentségi üdvrend elnevezés önmagában is utal arra, hogy a szentségek nem egymástól független, önálló kegyelmi eszközök. (KEK 1076). Nemcsak gyakorlati, hanem teológiai szempontból is vizsgálnunk kell a szentségi között meglévő tartalmi, lényegi összefüggéseket. Egyházunk legújabb katekizmusa (1992) kijelenti, hogy „*a szentségek szerves egészet alkotnak, melyben minden szentségnek megvan a maga életfontosságú saját helye. Ebben a szerves egészben az Eucharisztia egyedülálló helyet foglal el, mint a „szentségek szentsége”* (KEK 1211).

Az Eucharisztia a szentségi élet középpontja. Ezért egyes dogmatikák¹ nem a keresztséggel, hanem az Eucharisztia teológiájával kezdik a részleges szentségtant. Vannak olyan szentségtanok, amelyek a hagyományos sorrendet és tárgyalási módot követik, de hangsúlyozzák, hogy „a keresztség után az Eucharisztia a második fő-szentség. Mindig újra ünnepelt összejövétel Jézus nevében és az ő mindig új eljövételének megvalósító jele: ezért az egyház szentségi életének középpontja, és egyszersmind a keresztesztény misztérium megnyilvánulóbb jelszerű ábrázolása”.²

A teológusok mindig hangsúlyozták, hogy a hét szentség egymástól kölcsönösen függő jól rendezett „kozmoszt” alkot, melynek főtengelye az alapszentségtől, a keresztségtől indul ki és a központi szentség felé, az Eucharisztia felé tart, amelyben az Egyház szentségének a szerkezete a legkoncentráltabb módon fejeződik ki.³

Aquinói Szt. Tamás klasszikus megfogalmazása szerint az Eucharisztia a „leghatalmasabb és legnemesebb szentség” (*potissimum et nobilissimum Sacramentum*) és „az összes többi mind erre a szentségre, mint célra rendeltetett”. A trentói zsinat a reformátorokkal szemben tanítja, hogy hét szentség van, „nem több és nem kevesebb” (DH 1601), de azt is fontosnak tartotta megjegyezni, hogy ezek között a szentségek között az azonosságok mellett vannak különbözőségeket. (DH 1603) A hierarchia veritatum (vö. UR 11) mellett tehát beszélnünk lehet, és kell is a hierarchia sacramentorum-ról. Nemcsak a katolikus tanításhoz tartozó igazságoknak, hanem a szentségeknek is rangsoruk van.

A katekizmusok klasszikus válasza szerint az Eucharisztia a legfőbb szentség, mert a többi szentség csak közvetíti Isten kegyelmét, az Oltáriszentség pedig magát a kegyelmek szerzőjét és forrását tartalmazza.

XIII. Leó pápa „*Mirae caritatis*” körlevele szerint „aki megfontolja az Eucharisziából kiáradó jótéteményeket, meg fogja érteni, hogy bizony az a legfőbb és legkiemelkedőbb, amely magába foglalja az összes többit: belőle árad ugyanis az élet az emberekbe, amely valóságos élet” (DH 3359).

A II. Vatikáni zsinat megfogalmazása szerint „*az összes szentség, mint minden más egyházi szolgálat és az apostoli tevékenység is, a szent Eucharisziához tartozik és reá irányul. Az Eucharisziában ugyanis benne van az Egyház minden lelki java, tudniillik maga Krisztus, a mi húsvéti Báránnyunk és élő kenyérünk*” (PO 5). Ezért a Missale Romanum is hangsúlyozza, hogy az Eucharisztia „*az egész keresztesztény élet középpontja mind az egyetemes Egyház, mint a helyi, mind pedig az egyes hívek részére*”. (M.ÁR. 16.p.).

¹ Például: Auer-Ratzinger féle „Kleine katholische Dogmatik” és az Előd-dogmatika is,

² 2. kötet, 280.old.

³ pl. L. Scheffczyk

A *Katolikus Egyház Katekizmusa* külön fejezetben foglalja össze az Egyház tanítását. A rövid összefoglalás is világosan jelzi, hogy napjaink teológiájának milyen szempontokkal kell rámutatni az Eucharisztia primátusára.⁴

Ezek tekintetbe vételével nem meglepő, hogy már a középkorban a legkiválóbb értelemben vett szentség (*sanctissimum sacramentum*) és a legméltóságosabb Oltáriszentség néven emlegették az Eucharisziát, és gyakran énekelték a gregorián antifónát: „*Adorémus in aeternum sanctissimum sacramentum*”. Egy középkori püspök, Celle-i Péter szerint az Eucharisztia az Egyház „szíve”.⁵ II. János Pál pápa enciklikája szerint az Eucharisztia „*az Egyház legdrágább kincse, amit csak magának mondhat történelmi zárandokútján*” (EE, 9. p). Már Plinius leveléből (Kr.u. 112) is tudjuk, hogy az első keresztények az Eucharisziát nagy becsben tartották. Az Egyház mindig féltő szeretettel őrizte az Eucharisziát, mint Tarzicius, és védelmezte, mint I. Urbán pápa (222-230). Tudta és tudja, hogy ez az ő egyik legjellemzőbb titka, melyet őriznie, megünnepelnie és megbecsülnie kell.

2. A keresztény beavatás csúcspontja

Az ősegyházban a három beavató szentséget egyszerre szolgáltatták ki a felnőtt katekumeneknek, és a *keresztény beavatás csúcspontja* az Eucharisziában való részvétel volt. Tudatában voltak annak, hogy a kegyelmi életben a keresztség csak kezdet, amely a Krisztusban való élet teljességének megszerzésére irányul. Történeti okokból kifolyólag később a három szentség kiszolgáltatása elvált egymástól, de a teológia ennek ellenére is mindig rámutatott ezen szentségek közötti lényegi összefüggésekre.

Ezt láthatjuk a gyermekkereszteles jelenleg érvényben lévő szertartáskönyvének bevezetőjében is.⁶ Az összefüggés teológiája röviden a következő: Akik megkeresztednek a víz és a Szentlélek által, új teremtménnyé lesznek: minden bűnük bocsánatát elnyerve a fogadott fiúság állapotába kerülnek és az Egyház tagjai lesznek. Akiket pedig elnyerik a Szentlélek ajándékait a bérálásban, azok tökéletesebben hasonulnak Krisztushoz, megkapják a Szentlélek ajándékait, hogy a világban tanúságot tudjanak tenni Krisztusról. Végül az Eucharisztia lakomájában részesülnek, amely jele és eszköze az Egyház egységének.

A kereszténységbe való beavatás három szentsége tehát úgy kapcsolódik össze egymással, hogy teljes nagykorúságra vezet a Krisztusban hívőket, akiknek küldetésük van az Egyházban és a világban. „*A keresztségben új életre született híveket a bérálás szentsége megerősíti és az Eucharisziában pedig az örök élet kenyerét kapják. Így, a keresztény beavatás szentségein át a hívők egyre többet kapnak az isteni élet gazdagságából és előrehaladnak a szeretet tökéletessége felé*”.⁷ Az Eucharisztia teszi teljessé a keresztény beavatást és lesz középpontja és célja az egész szentségi életnek.

Tehát, a keresztény beavatás dinamikájából is kitűnik az Eucharisztia sajátos szerepe a szentségi üdvrendben. Egyházunk jelenlegi gyakorlati (vö.: gyermekkeresztség, elsőáldozás, bérálás) nincs összhangban azokkal a fontos összefüggésekkel, amit az Ordo Baptismi Parvulorum és VI. Pál pápa apostoli hangsúlyoz.

⁴ Az Eucharisztia az egyházi élet forrása és csúcsa címmel, in KEK 1324-1327.

⁵ „Euhcaristia si quidem locum tenet in corpore ecclesiae, quem humanum cor in homine. Integro et sano corde vivitur, corrupto et vulnerato homo moritur”, in Petrus Cellensis, *De disciplina claustrali*, XVII (PL 202, 1136-1137).

⁶ OBP, 1.

⁷ VI. Pál, *Divinae consortium naturae* kezdetű apostoli konstitúció, in OICA 1972, Praenotanda, 1.

3. Aquinói Szent Tamás tanítása

Szent TAMÁS szerint 5 módon múlhatja fölül egyik szentség a másikat: „Egyik módon mint *orvosság*; és ezen szempontból a keresztség felülmúlja a többi szentséget, mert nemcsak az egész bűnt, hanem az összes büntetést is eltörli. *Második* módon a *kiszolgálót* tekintve, s itt a bérmálás és az egyházi rend emelkednek ki, mert egyedül a püspök szolgálathatja ki ezeket. *Harmadik* módon a *méltóságot* tekintve, melybe az embert helyezi, és így legfőbb szentség az egyházi rend. *Negyedik* módon a *tartalmat* tekintve, s ebben az Oltáriszentség tűnik ki. *Ötödik* módon a *jelszerűsége*re való tekintettel, és ebből szempontból a házasság a legkiemelkedőbb szentség”.

Az „Angyali doktor” a Summa Theologiae -ban, a „de sacramentis in genere” fejezet végén, ahol a szentségek számával (STh III, q. 65) foglalkozik, felteszi a kérdést, hogy vajon az Eucharisztia-e a legfontosabb szentség (*utrum sacramentum eucharistiae potissimum inter sacramenta*)?

Válaszában lényegében három szempontot hangsúlyoz: 1.) Az Eucharisztia a legfontosabb szentség, *mert benne lényegileg jelen van Krisztus*, mint a megtestesült Ige (esse Verbi Incarnati), a többi szentségben pedig csak kegyelmével és erejével segít bennünket; 2.) A többi szentség az Eucharisziára mint *a szentségi élet legfőbb céljára irányul*; Az egyházi rend annak létrehozására, a keresztség és részben a bérmálás annak felvételére; a bűnbánat és a betegek kenete Krisztus testének méltó vételére készít fel bennünket. A házasság első sorban Krisztusnak az Egyházzal való egységét jelképezi, de az Eucharisziát is, mely az egyház egyes tagjainak egymás közti és Krisztussal való egységét létrehozza. 3.) *a liturgikus szempont*: a többi szentséget legtöbbször az Eucharisztia megünneplése közben szolgáltatja ki az Egyház, mert lényegileg kapcsolódnak az Eucharisziához.

Az is nagyon fontos szempont, hogy az Eucharisztia, illetve az Eucharisztia vétele az értünk halált is vállaló feltámadt Krisztussal egyesít bennünket. A többi szentség hatékonysága is ebből a húsvéti misztériumból fakad. Azért közvetíthetik a kegyelmet, mert természetüknél fogva az Eucharisziára irányulnak (STh, III, q. 79, a 1). Az Eucharisztia megünneplésében jelenvalóvá válik Krisztus megváltó áldozata, így tehát a legalkalmasabb időpont a szentségek kiszolgáltatására a szentmise.

4. Az Eucharisztia, mint „culmen et fons”

A II. Vatikáni zsinat liturgikus teológiája is utal az Eucharisztia primátusára, emblematikus módon főként a „*culmen et fons*” kifejezéssel.

A II. Vatikáni zsinat szerint az Eucharisztia megünneplése „az egész keresztény élet forrása és csúcspontja” (LG 11), a „keresztény közösség alapja és szegletköve” (PO 6), „az egyház életének forrása” (UR 15), „minden evangélium-szolgálat forrása és csúcsa” (PO 5), „a keresztény közösség egész életének középpontja és csúcsa”(ChD 30), általa „él és növekszik állandóan az egyház” (LG 26), és „benne van az egyház egész kegyelmi gazdagsága” (PO 5).

A „liturgia csúcs és forrás” – szinte már teológiai közhelyszerűen ismétljük a II. Vatikáni zsinat liturgiáról szóló konstitúciójának megállapítását, amely fontos alapelv lett a zsinat utáni liturgikus teológiában és szentségtanban. Ismételten⁸ találkozunk vele a zsinati dokumentumokban, de az első és legfontosabb a Sacrosanctum Concilium 10. pontja, amely kijelenti, hogy „a liturgia az a csúcspont, mely felé az Egyház tevékenysége irányul;

---

⁸ Vö. SC 10, LG 11, ChD 30, AG 9, 39; UR 15, PO 5, 14; AA 3, GS 38.

ugyanakkor az a forrás is, amelyből minden ereje fakad” (SC 10). A zsinati atyák vitatkoztak azon, hogy minden liturgikus tevékenységre vonatkozik-e ez a megállapítás, vagy pedig kizárólagosan az Eucharisziát illeti.⁹ A bekezdés utolsó mondata pontosítja a definíciót: „a liturgiából, elsősorban az Eucharisziából (*ex liturgia ergo, praecipue ex Eucharistia*) mint forrásból fakad számunkra a kegyelem; s általa valósul meg Krisztusban a leghatásosabb módon az emberek megszentelése és Isten dicsőítése”. A liturgia tehát elsősorban az Eucharisztia liturgiáját jelenti, amellyel kapcsolatban a konstitúció 2. pontja kijelenti: „*A liturgia által – legfőképpen az Eucharisztia isteni áldozatában – megvalósul a megváltás műve*”. Így érthető, hogy a keleti egyházakban a liturgia mindig csak az Eucharisztia megünneplését jelenti.

A Lumen Gentium 11. pontja, amely a szentségek ekkleziológiai vonatkozásait tárgyalja, a szentmise áldozat jellegére utalva ugyanezt hangsúlyozza: „Amikor a hívők részt vesznek a szentmiseáldozatban, amely az egész keresztény élet forrása és csúcspontja, az isteni Barányt és vele együtt önmagukat ajánlják fel Istennek”. Itt az Eucharisztia már úgy jelenik meg mint az egész keresztény élet forrása, amely növeli bennünk a szentté tevő kegyelmet és képessé tesz bennünket arra, hogy egyesülve a keresztáldozattal önmagunkat és áldozatunkat hozzá kapcsoljuk Krisztus megváltó áldozatához.

A papi szolgálatról szóló zsinati dokumentum az Eucharisztia primátusát és központi szerepét hangsúlyozza: „A szent Eucharisziával kapcsolatban áll és reá irányul a többi szentség, valamint minden más egyházi szolgálat és az apostolkodás is,... hiszen az Eucharisztia vételére készítik elő fokozatosan a katekumeneket, a megkeresztelt és megbérmált hívők pedig általa épülnek be teljesen Krisztus testébe” (PO 5).

A „missziós munka az igehirdetés és a szentségek által – melyeknek központja és csúcsa az eucharisztia – jelenvalóvá teszi Krisztust, az üdvösség szerzőjét”(AG 9, vö. még AG 39). Ezért kéri a zsinat „hogy az eucharisztikus áldozat bemutatása a keresztény közösség egész életének igazi középpontja legyen” (ChD 30).

A papoknak nem szabad megfeledkezniük arról, hogy „az Eucharisztia minden evangéliumi szolgálat forrása és csúcsa (PO 5), mert „egyetlen keresztény közösség sem fog kiépülni, ha csak nem teszi meg alapjának és szegletkövének a szent Eucharisztia ünneplését” (PO 6). „A lelkipásztori szeretetnek pedig az eucharisztikus áldozat a legfőbb forrása, és épp ezért az egész papi élet középpontja és tápláló gyökere” (PO 14).

Az Unitatis reintegratio elismerőleg nyilatkozik a keleti egyházak Eucharisziájáról, amely „az egyház életének forrása és a jövő dicsőség záloga” (UR 15). A Nyugaton különvált egyházak hitünk szerint „nem őrizték meg sértetlenül – főleg az egyházirend szentségének híján – az Eucharisztia misztériumának teljes gazdagságát” (UR 27).

II. János Pál pápa „félő” figyelmességgel egy enciklika formájában is megfogalmazta a II. Vatikánum tanítását, különösen is hangsúlyozva annak ekkleziológiai vonatkozását: „A Krisztus testével és vérével való közösségből meríti az Egyház a küldetésének teljesítéséhez szükséges lelki erőt. Így válik az Eucharisztia az egész evangelizáció forrásává és csúcspontjává, hiszen annak célja az emberek közössége Krisztussal s benne az Atyával és a Szentlélekkel”.¹⁰

---

⁹ Vö FALSINI, R., *La liturgia come „culmen et fons”*: genesi e sviluppo di un tema conciliare, in AA.VV., *Liturgia e spiritualità* (BELS, 64), CLV- Edizioni Liturgiche, Roma 1992, 27-49.

¹⁰ *Ecclesia de Eucharistia*, 22.

XVI. Benedek posztszinodális apostoli buzdításában külön fejezetben kifejtette a „keresztény élet eucharisztikus formáját”.¹¹ Jézus az Eucharisziában az „élet kenyere” adja nekünk. Azt ígéri, hogy „aki engem eszik, általam fog élni” (Jn 6,57). Ígérete szerint az Eucharisziát, az új élet, a kegyelmi élet forrásává teszi bennünk és képessé tesz bennünket arra, hogy keresztényként éljünk.

5. Eucharisztikus ekkleziológia

A szentségtan egészen a II. Vatikáni zsinatig csak krisztológiai, szakramentális és liturgikus szempontból mutatott rá az Eucharisztia kiemelkedő szerepére. A zsinat óta leginkább az ekkleziológiai vonatkozások segítségével mutatunk rá arra, hogy az Eucharisztia a szentségi üdvrend központja.

Ez a sajátos ekkleziológia létrejöttét főként Henri de Lubacnak köszönheti, aki a *Corpus mysticum* című könyvében (1944) felhívta a figyelmet arra, hogy a *corpus mysticum* összetétel eredetileg az eukarisztiát jelölte, és nemcsak Szent Pálnál, hanem az egyházatyák számára is az egyház mint Krisztus teste gondolata elválaszthatatlanul kapcsolódott az Eucharisziához.

A zsinat megfogalmazta az eucharisztikus egyházzsémlelet alapjait, a zsinat után pedig *Y. Congar, J. Ratzinger és Bruno Forte* még érthetőbbé és elfogadhatóbbá tette az eucharisztikus ekkleziológiát.¹² Különösen is figyelemre méltó Joseph Ratzinger, illetve XVI. Benedek pápa ekkleziológiája, amely az Eucharisztia és az egyház elválaszthatatlan összetartozását részletesen tárgyalja.¹³ Ő is H. de Lubac már említett tanulmányára hivatkozik, mint kiindulópont, de Ágoston egyháztanának elemzése által kristályosodott ki az ő eucharisztikus egyházana. Már az Isten népe fogalom kifejtése közben hangsúlyozza, hogy az újszövetségi Isten népe fogalom nem elvont elmélet, hanem konkrét élő valóság, ami a keresztiség és az Eucharisztia szentségeiben jelenik meg előttünk. „*Ahogy régen Izrael egykor templomában tudta középpontját és tisztelte egységének zálogát, a közös pászkaünnepben élte át újra és újra az egységet, úgy kell az utolsó vacsorának (illetve az Eucharisziának) is az új nép – Isten népe – egységkötésének ünnepévé válnia*”.¹⁴ Ebben az összefüggésben a Krisztus teste fogalmat a következő módon értelmezi: „A megfogalmazás – az Egyház Krisztus teste – azt mondja ki, hogy az Eucharisziában az Úr saját testét adja nekünk és benne vele egy testté válunk. Az Eucharisztia lesz az Egyház létrejöttének mindenkor helye. Az Eucharisziában újra és újra megalapítja az Egyház önmagát, ebben a leginkább önmaga, mindenütt jelen van, s mégis egy, ahogy Krisztus is egy”.¹⁵

A Vatikáni zsinaton és főként utána megszületett az új eucharisztikus ekkleziológia, amely szinte elválaszthatatlan a *communio*-ekkleziológiától, amely a zsinaton megújított egyházképünk egyik meghatározó eleme lett.¹⁶ Ha azt mondjuk, hogy az Egyház lényegéhez hozzátartozik az eucharisztia, ez azt is jelenti, hogy az Egyház kommunió, és pedig Krisztus egész testével való kommunió. Másképpen, illetve Josef Ratzinger szavaival kifejezve: „*az*

¹¹ *Sacramentum caritatis*, 70-83.

¹² GACZYNSKI, Z., *L'ecclesiologia eucaristica di Yves Congar, di Joseph Ratzinger e di Bruno Forte*, Pont. Univ. Gregoriana, Roma 1998.

¹³ MARTUCELLI, P., *Origine e natura della Chiesa;prospettiva storico-dogmatica di J.Ratzinger*, Frankfurt am Main 2011.

¹⁴ RATZINGER, J., *Das neue Volk Gottes*, Düsseldorf 1969, 79.

¹⁵ RATZINGER, J., *A közép újra felfedezése*, SzIT, Budapest 156.

¹⁶ Vö. PUSKÁS, A., *Az egyház identitásának megfogalmazása a II. Vatikáni zsinaton*, in *Teológia* 36 (2002/3-4) 199-211.

eucharishtiában sohasem akarhatok csupán Jézussal egyedül kommunikálni. Ő egyetlen testet adott nekünk. Aki Ővele kommunikál, szükségszerűen minden testvérével is kommunikál, akik az egy test tagjai lettek”.¹⁷

Nemcsak a Lument Gentium, hanem a *Sacrosanctum Concilium* is jelzi az Eucharisztia és az egyház különleges kapcsolatát. A konstitúció meghatározása szerint a szentségek, főként az Eucharisztia azon túl, hogy az embereket megszentelik, Istennek megadják a tisztelet, valamint a tanítást is szolgálják, egyszersmind építik Krisztus testét (SC 59). Az Egyház az Eucharisztia révén jön létre, él és növekszik folyamatosan. Így az Eucharisztia konstitutív valóság az Egyház számára: „Egyetlen keresztény közösség sem fog kiépülni, hacsak nem teszi meg alapjának és szegletkövének a szent Eucharishtiát”- tanítja a zsinat (PO 6).

Az eucharisztikus egyházszemlélet szerint nem elég azt mondani, hogy az Eucharisztia az Egyház középpontjában áll, hanem azt kell mondani, hogy az Eucharisztia alkotja meg az Egyházat. Az Eucharishtiának és az egyháznak a lényegbevágó viszonyát találóan fejezi ki Szent Ágoston: „Ecclesia facit eucharistiam, et eucharistia facit ecclesiam”¹⁸ Igaz, ugyan hogy az egyház ünnepli az eucharishtiát, de még igazabb, hogy az Eucharisztia teremti meg az Egyházat. Az Egyház az Eucharishtiából fakadó közösség.

Amikor az Egyház megünnepli az Eucharishtiát, mindig önmagát valósítja meg, legmélyebb lényegét fejezi ki a mindig jelenlévő, keresztre feszített és megdicsőült Krisztussal való egységét és közösségét. Az Eucharishtiában minden együtt van, ami az egyházat egyházzá teszi: az Egyház feje, Jézus Krisztus, a hierarchikus struktúra és Isten országa eljövételének várása. A Vatikáni zsinat szerint „*az Egyház a legkiválóbb módon akkor lesz láthatóvá, amikor Isten szent népe teljesen és tevékenyen részt vesz a közös liturgiában, mindenekelőtt az Eucharisztia ünneplésében, az egységes imádságban az egyetlen oltár körül, melynél a közösség élén ott áll a papságtól és segédkezőtől körülvett püspök.*” (SC 41).

A befejező részben két példával, egy pozitív és egy negatív példával szeretném rádőbbsentetni a paptestvéreket arra, hogy az Eucharisztia a papi élet nélkülözhetetlen forrása.

a) A pozitív példa Mindszenty bíboros úr példája. Méltó és igazságos, hogy éppen itt, Esztergomban, az esztergomi érsekek ősi székvárosában megemlékezzünk róla, és tanuljunk tőle: tanuljuk meg tőle, hogy életünk nehéz napjaiban milyen nagy áldás, milyen nagy ajándék számunkra a szentmise és a szentségi Jézus.

Az Emlékiratait szinte mindnyájan olvastuk (a fiatalabb paptestvéreknek ajánlom elolvasásra), a papi élet és lelkeség szempontjából is tanulságos olvasmány. A vértanú lelkületi főpap Emlékirataiban megrendítően írta le, hogyan volt 8 évig tartó rabsága alatt hűségének, a krisztusi megbocsátásnak és az engesztelő lelkületnek a forrása és egyben fogoly életének legnagyobb vigasza a mindennapi szentmise és Krisztus valóságos jelenlétének imádása a börtönben.

Csak két idézetet szeretnék most felolvasni mindnyájunk okulására:

„Aggódva őriztem az Oltáriszentséget. Tudtam, hogy séta alatt turkálnak, motoznak cellámban, ezért sétára is magammal vittem: Vácra is. Ebből áldoztam ott is. Szentségimádást

¹⁷ RATZINGER, J., *A közép felfedezése*, SzIT, Budapest 2008, 227.

¹⁸ AGUSTINUS, *Contra Faustum* 12,20.

is gyakran végeztem, úgyhogy éjszakai is mellettem volt a sötétben. Meg-megérintettem a terítőt át. De sokat jelent a rabnak a zárkában a szentségi Jézus... ”¹⁹

„Amióta megengedik, a szentmise napirendem középpontjává lett. Eltart két és fél – olykor három és fél óráig. Elmélkedem. Sok az oratio. Beléjük helyezem a magyar Egyháznak és hazámnak minden igényét és sebt. Imádkozom a pápa, a bíborosok, a püspökök szándékára; könyörgök a betegekért, édesanyámért [...] az örökért és foglyokért. Mint fegyházzrának, minderre időm volt, és én hálás voltam ezért Istennek.[...]”

b) A közelgő eucharisztikus kongresszushoz közeledvén gyakran fogunk még beszélni az Eucharisztia forrás jellegéről. Befejezésként csak azt szeretném hangoztatni, hogy nagy áldás lesz számunkra, ha felfedezzük ezt az éltető forrást, és iszunk a vízből...

Ezzel a gondolattal kapcsolatos példám a következő:

Talán még emlékszünk rá, hogy az újszövetségi szentírás görög szövegének kritikai kiadásai közül a legismertebb és legnépszerűbb az evangélikusok által forgalmazott E.Nestle-K. Aland által kiadott változat. Ha jól emlékszem már 20-30 kiadás is megjelent belőle.

Valahol olvastam, hogy az egyik kiadó, E. Nestle család tagjai közül, akik részt vettek a 20. században ebben a kiadásban, nagyon sokan evangélikus lelkészek és biblikus teológiai tanárok voltak. A család egyik tagja, a nevére már nem emlékszem, aki nem lett lelkész, sőt bevallotta, hogy nem is vallásos, az egyik interjúban a következőket mondta:

Tudják, a családunk vallásosságával, illetve a legújabb generáció vallástalanságával kapcsolatban a következő szomorú megállapítást kell tennem:

„A mi családunk évszázadokon keresztül a bibliával foglalkozott, azt is mondhatnám, hogy ott ültünk a forrás mellett, és sajnálatos módon, a forrás mellett szomjan haltunk, mert nem merítettünk a forrás vizéből.

Azt hiszem, hogy túlzás nélkül mondhatom, hogy életünk minden napján mi katolikus papok is ott vagyunk a forrás mellett, hiszen a szentmise, az Eucharisztia megünneplése, a szentáldozás, a szentségimádás forrásnak, a lelki életnek, a kegyelmi életnek, a papi életnek a forrása. Talán mondanom sem kellene, hogy még ennél a forrásnál is lehet szomjazni, ennél a forrásnál – a szomjúság ellenére is – meg lehet halni, és ne feledkezzünk meg arról sem, hogy mi papok arra kaptunk meghívást, hogy Mózeshez hasonlóan, vagy gondoljunk a samariai asszony történetére: Jézushoz hasonlóan, forrást fakasszunk saját magunk javára és mások üdvösségére.

---

¹⁹ Mindszenty József: *Emlékirataim*. Sajtó alá rendezte Kovács Attila Zoltán, Soós Viktor Attila, Helikon kiadó, Bp. 2015, 395-396.